

Caleidoscoop grenswerkers: Europees kampioenschap bestuurlijk onvermogen?

Auteur: Ger Essers, verbonden aan de Stichting Geen Grens (www.geengrens.eu)

Tijdens het parlementair onderzoek naar de uitvoering van de kinderopvangtoeslagen verzuchtte voorzitter Chris van Dam 'het lijkt wel op wereldkampioenschap bestuurlijk onvermogen'. Het is de vraag of bij de totstandkoming én de uitvoering van de Europese en de nationale wet- en regelgeving voor grenswerkers ook geen sprake is van bestuurlijk onvermogen. Is een grenswerker die te maken heeft met de wetgeving en bureaucratie van twee landen, niet even kwetsbaar als de alleenstaande met een laag en flexibel inkomen, die Nederlandse toeslagen aanvraagt?

In dit artikel wordt de actuele stand inzake de wijzigingen van Verordening (EG) nr. 883/2004 en de belastingverdragen met Duitsland en België beschreven. Verder worden de beleidsopvattingen van politici en het wel en wee van grenswerkers beschreven. Ter illustratie wordt de problematiek van de verkeerd of niet-verzekerde grenswerkers en de problematiek van de grenswerkers met een WIA-hiaat beschreven. Tot slot wordt aangegeven hoe de problemen opgelost zouden kunnen worden: niet door aan te passen, doch door af te wijken(1).

Over verordeningen en verdragen

De herziening van Verordening (EG) nr. 883/2004 is lopende. Ook is er aangekondigd dat de belastingverdragen met België en Duitsland op een aantal punten, die van belang zijn voor grenswerkers, zullen worden aangepast. Wat is de stand van zaken?(2) Er wat zijn de verwachtingen?

a. Over de herziening van Verordening (EG) nr. 883/2004

De voorbereidende discussies en de besluitvorming over de huidige Verordening (EG) nr. 883/2004, waarbij slechts vijftien lidstaten betrokken waren, duurde twaalf jaar. Van 1992 tot 2004. Deze verordening werd aangenomen op de dag voorafgaande aan de dag - 1 mei 2004 - waarop de tien nieuwe Oost-Europese landen toetraden tot de Europese Unie. De Verordening (EG) nr. 883/2004 trad echter pas na vijf jaar onderhandelen over de toepassingsverordening (EG) nr. 987/2009 in 2009 in werking. In december 2016 deed de Europese Commissie een voorstel om de huidige Verordening (EG) nr.883/2004 op een beperkt aantal punten te wijzigen. Na vier jaar onderhandelen hebben de 27 lidstaten nog steeds géén politieke overeenstemming bereikt(3).

Eén van de strijdpunten is de werkloosheidscoördinatie van grensoverschrijdend werknemers. Volgens professor Frans Pennings is er sprake van een *'battlefield between West and East'*(4). De belangen van de lidstaten prevaleren boven het 'gemiddelde belang'(5) van de grensoverschrijdende werknemers. Het blijft een dilemma: hebben grensarbeiders resp. niet-grensarbeiders aanspraak op een werkloosheidsuitkering uit de woonstaat dan wel uit de werkstaat. De oude lidstaten waaronder Denemarken, België, Oostenrijk, Duitsland, Luxemburg en Tsjechië zijn samen met Nederland tegen export van werkloosheidsuitkeringen. De nieuwe lidstaten zijn vóór export. Er zijn heel veel argumenten voor én tegen een werkstaat- dan wel woonstaatuitkering. Een dilemma. Voor grensarbeiders(6) geldt al 50 jaar dat zij aanspraak kunnen maken op een wettelijke uitkering uit het woonland. In de praktijk werkt de huidige regeling, die volstrekt helder is, goed. Het is de minst slechte oplossing. Er ligt een compromis op tafel dat gekarakteriseerd kan worden als zeer ingewikkeld en dat in de praktijk tot grote uitvoeringsproblemen zal leiden. De Nederlandse overheid en de meerderheid in de Tweede Kamer is tegen de export van wettelijke werkloosheidsuitkeringen.

Dat exportverbod geldt overigens niet voor de niet-wettelijke cao-aanvullingen en niet-wettelijke vervolguitkeringen bij werkloosheid. Deze uitkeringen vallen immers niet onder de materiële werkingssfeer van Verordening (EG) nr. 883/2004. De private SPAWW-uitkeringen(7), die onder de verantwoordelijkheid van sociale partners vallen, moeten op grond artikel 7 van Verordening (EG)

nr. 492/2011 ook uitbetaald worden aan Belgische, Poolse grenswerkers. Voor de Nederlandse cao-partijen schijnt dat geen probleem te zijn. Zij worden niet gehinderd door kennis van zaken. Een werkloze grensarbeider, die in België, Duitsland, Polen enz. woont heeft, na eerst x aantal maanden een woonlanduitkering ontvangen te hebben, alsnog aanspraak op een Nederlandse SPAWW-uitkering. Tenminste als hij het weet en als hij heeft gewerkt in een bedrijf(stak) die aangesloten is bij de SPAWW. Ingewikkelder kunnen we het niet maken!

Men mag concluderen dat de herziening van Verordening (EG) nr. 883/2004 tergend langzaam verloopt. Minister Koolmees (SZW) vindt dit geen probleem. Hij 'acht een snelle afronding van de herziening niet noodzakelijk'(8). Als gevolg daarvan stagneert de in 2018 beloofde vermelding van niet-wettelijke nabestaandenpensioenen op bijlage XI van Verordening (EG) nr. 883/2004(9).

De betrokkenheid, kennis c.q. interesse voor grenswerkers is bij de 28 leden van het Europees parlement beperkt tot één lid van het Europees parlement, te weten: Jeroen Lenaers, die namens de EVP betrokken is bij de onderhandelingen met de Europese Commissie en de Europese Raad. Het gebrek aan interesse voor grenswerkers is ook kenmerkend voor de Nederlandse polder. De SER, de Nederlandse sociale partners hebben op centraal niveau nauwelijks interesse voor de fiscale en sociale positie van grenswerkers(10). Dit is merkwaardig omdat het vaak om problemen gaat, die de arbeidsverhouding tussen de werkgever en de grenswerker kunnen verstoren.

Wat wel razendsnel en zeer adequaat geregeld werd, was de toepassing van de aanwijsregels bij thuiswerken ten tijde van de COVID-19 crisis, waardoor de thuiswerkende grenswerkers niet plotseling van sociaal zekerheidsstelsel moesten switchen. De afwijkingen van de gebruikelijke aanwijsregels inzake het toepasselijke socialezekerheidsrecht werden zonder rechtsgrondslag, doch in de geest van de Verordening (EG) nr. 883/2004, tijdelijk aangepast. Terwijl de grenzen fysiek gesloten werden, gunden thuiswerkende ambtenaren 25% grens weg. Wonderbaarlijk!(11).

b. Over de herziening van de dubbelbelastingverdragen met België resp. Duitsland

Volgens de staatssecretaris Vijlbrief zijn de onderhandelingen met Duitsland over een wijzigingsprotocol in een vergevorderd stadium(12). Het ziet er naar uit dat het wijzigingsprotocol naar verwachting per 1 januari 2022 van toepassing zal zijn. De onderhandelingen over een nieuw belastingverdrag met België lopen al geruime tijd. Nu er in België een nieuwe regering gevormd is, worden de onderhandelingen weer opgepakt. Als de Nederlandse regering demissionair is, zal er wel weer vertraging optreden.

Bij de fiscale onderhandelingen worden tevens de concrete knelpunten opgepakt om meer coördinatie tussen belastingheffing en premieheffing te bewerkstelligen. Ook vindt er een verkenning plaats of een regeling voor thuiswerkdagen in de belastingverdragen met Duitsland en België mogelijk is. Uitgangspunt daarbij is dat een beperkt aantal thuiswerkdagen geen gevolgen heeft voor de verdeling van de heffingsbevoegdheid. Ook moet de discoördinatie tussen belastingheffing en premieheffing waarmee Belgische en Nederlandse (hoog)leraren te maken krijgen, worden opgelost in een nieuw belastingverdrag met België.

Wat snel en perfect geregeld werd door middel van een verdragsprotocol was de toepassing van de verdragen bij thuiswerken ten tijde van de COVID-19 crisis, waardoor de thuiswerkende grenswerkers in de werkstaat belast kunnen blijven en er geen fiscale switch plaatsvindt. In het recente rapport van de Commissie Donner & Berx 'Niet aanpassen, maar afwijken'(13) werd deze oplossing als volgt beschreven: *'Evenzo heeft de Covid-19-periode laten zien dat er mede als gevolg van een crisissituatie, oplossingen mogelijk zijn via afwijking voor specifieke gevallen. Daardoor werd voorkomen dat de thuiswerkende grenswerkers plotseling in de woonstaat belast zouden worden. Evenzo heeft de Covid-19-periode laten zien dat er mede als gevolg van een crisissituatie, oplossingen mogelijk zijn via afwijking voor specifieke gevallen. Toen aan beide zijden van de grens thuiswerken tot norm werd verklaard, werd zowel voor de inkomstenbelasting als voor de sociale zekerheid door beide landen afgesproken dat de werktijd thuis geacht werd in het oorspronkelijke werkland plaats te vinden'.*

Men mag concluderen dat wijzigingen in de dubbelbelastingverdragen met België resp. Duitsland op korte termijn tot het oplossen van een aantal knelpunten zullen leiden. Bilaterale fiscale onderhandelingen zijn gemakkelijker en verlopen sneller dan multilaterale sociale onderhandelingen.

Over politici en ambtenaren

Tijdens het overleg d.d. 5 maart 2020 over de socialeverzekeringspositie van grensarbeiders in de vaste commissie voor Financiën, de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de vaste commissie

voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid erkenden de bewindslieden eensgezind en eerlijk de ingewikkeldheid van de problematiek van grenswerkers. De Staatssecretaris van Financiën Vijlbrief verzuchtte: *'Het is complex, heel complex. Die complexiteit komt natuurlijk voort uit het feit dat stelsels met elkaar botsen. ... Het ene stelsel is het andere stelsel niet, afspraken zijn niet allemaal hetzelfde en de oplossingen zijn dan ook vaak bilaterale afspraken'*. Minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid stelde: *'Uit alle vragen die u heeft gesteld, blijkt dat het echt heel erg ingewikkeld is. U weet ook dat er in mijn eigen commissie in Europa, de EPSCO, een discussie wordt gevoerd over de herziening van verordening 883. Dat is natuurlijk ook al een jarenlange discussie. Het is heel erg ingewikkeld'*. Tijdens het debat werd naar aanleiding van hooglerarenbepaling in het dubbelbelastingverdrag met België beloofd om *'eens te kijken of we die discoördinatie breder kunnen bespreken. Dat mogen mijn collega's ook even met de ambtenaren bespreken'*.

Het aanpakken van de discoördinatie tussen de aanwijsregels in Verordening (EG) nr. 883/2004 en de toewijzingsregels in de belastingverdragen zou voor Nederland in alle fiscale en sociale onderhandelingen een beleidsprioriteit moeten zijn. In Nederland is de discoördinatieproblematiek helder uitgekristalliseerd(14) In Brussel (EU) komt Taxes Matters (FISC) nog steeds van Venus en Employment and Social Affairs van Mars(15). Reeds in 1997 heeft de Europese Commissie een onderzoek gedaan naar de interactie tussen directe belastingen en sociale zekerheid(16). Er is in ieder geval een academische discussie over *'the relationship between tax, social security and labour law in cross-border situations'*(17).

Er is echter enige hoop na 23 jaar. Op de recente EP-vraag(18) van Kris Peeters en Jeroen Lenaers of de Europese Commissie bereid is een werkgroep van fiscalisten en sociaal rechtelijke experts op te richten, die als opdracht zou krijgen *'voorstellen te doen om de coördinatie te verbeteren en aan te geven op welke wijze er meer samenhang kan worden bereikt tussen de toewijzingsregels in de dubbelbelastingverdragen en de aanwijsregels in Verordening (EG) nr. 883/2004?'* antwoordde de Europese Commissie: *'In het 'Actieplan voor billijke en eenvoudige belastingheffing ter ondersteuning van de herstelstrategie'*(19) heeft de Commissie een initiatief aangekondigd om ervoor te zorgen dat de regels inzake fiscale woonplaats in de interne markt op een consistentere wijze worden bepaald. Om een dergelijk initiatief te kunnen beoordelen zullen zowel deskundigen op het gebied van de belastingstelsels als deskundigen op het gebied van de socialezekerheidsstelsels in de EU een bijdrage moeten leveren'. Er is nog steeds geen werkgroep geformeerd.

In maart 2018 schetste emeritus hoogleraar fiscale economie Leo Stevens de problematiek als volgt: *'Het is voor grensarbeiders volstrekt onmogelijk de wirwar van regels over belastingen, sociale verzekeringen en pensioenen te begrijpen. Nationale overheden willen te weinig water bij de wijn doen als het gaat om belastingregels. Rond het grensgebied is daardoor een soort houtje-touwtje-wetgeving ontstaan, met regels die niet op elkaar aansluiten' (...)* *'Wat het nog complexer maakt is dat belastingrecht en socialezekerheidsrecht twee verschillende rechtsgebieden zijn die nog weleens kunnen schuren. Dat is binnen één land al ingewikkeld, maar als er nóg een land bij komt, komt de complexiteit in een soort stroomversnelling terecht'*(20). Hij noemde de grenswerkers de 'stille slachtoffers' van de ingewikkelde belastingregels(21).

In december 2020 nam mr. Ivo van der Steen, na 30 jaar Europeesrechtelijk adviseur geweest te zijn van de Rijksoverheid, afscheid(22). De EU-coördinatie van de socialezekerheidsstelsels van de lidstaten was zijn oude liefde. Hij noemde de coördinatie *'een uitzonderlijk ingewikkeld rechtsgebied waar grote financiële en dus ook politieke belangen een rol spelen en voor miljoenen mensen van levensbelang is'*. Zijn liefde voor Limburgse koempels, die vermalen werden tussen de Duitse, Belgische en Nederlandse uitkeringswetten, was groot. Hij zei letterlijk *'dit laat duidelijk zien dat achter iedere EU-regel een EU-burger staat'*. Zijn voormalige collega mr. Cees van de Berg (SZW) noemde in een publicatie over de export van de werkloosheidsuitkeringen, grensarbeiders 'gelukszoekers'(23).

Politici en beleidsmakers zeggen over grensoverschrijdend werken *'het is complex, heel complex'* en dat het *'heel erg en uitzonderlijk ingewikkeld'* is. Dit wordt versterkt door de verkokering in het beleid en de beleidsuitvoering. Hoe ervaren grenswerkers en hun gezin dit alles? Zijn het nog steeds mijnwerkers, die vermalen worden tussen de Duitse, Belgische en Nederlandse wet- en regelgeving? Of zijn het calculerende gelukszoekers? Of stille slachtoffers?

Over grenswerkers en hun gezin

De huidige en toekomstige Verordening (EG) nr. 883/2004, die het 'vrij verkeer van personen' mogelijk maakt, probeert net als algemene verkeersregels mobiliteitsbelemmeringen en (verkeers)ongelukken te voorkomen. Ondoordacht handelen (spookrijders) en ingewikkelde (vrij)

verkeerssituaties leiden vaak tot problemen. Bij ondoordacht handelen gaat het niet alleen om grenswerkers doch ook om ondoordacht handelen van overheden, uitvoeringsinstellingen, werkgevers e.a. Waar wel doordacht gehandeld wordt, is bij de grote advieskantoren, die interessante fiscale constructies⁽²⁴⁾ maken voor high skilled workers (expats), en bij allerlei advieskantoor-tjes, die voor MOE-grenswerkers toeslagen enz. regelen. De open grens verscherpt de sociale ongelijkheid op de Europese arbeidsmarkt.

De nationale vanzelfsprekendheid, ja zelfs zelfgenoegzaamheid, is groot. Hoe verder men van de grens woont des te minder kan men zich inleven in het wel en wee van grenswerkers en hun gezin. De grensproblematiek maakt deel uit van de tweedeling tussen de Randstad en de perifere grensregio's⁽²⁵⁾. Er is sprake van Haags autisme⁽²⁶⁾. In de nationale uitvoeringsinstanties, is vaak weinig kennis aanwezig over de wet- en regelgeving in het andere land. Het zou goed zijn als de uitvoering van alle grensarbeidersdossiers van het UWV, SVB en CAK-Buitenland in de grensregio's zou gebeuren. De afdelingen 'internationale detachering (SVB)' en 'heffing Zvw/Wlz-bijdragen (CAK Buitenland)' zouden logischerwijs ondergebracht moeten worden bij de Belastingdienst Buitenland (Heerlen), die de sociale premies en belasting int. Samenvoeging zou efficiënt zijn en lost veel verkokeringsproblemen op.

Bij grenswerkers is er sprake van pijnlijke paradoxen. Ondanks het feit dat de EU-verordeningen en verdragen de grenswerkers tegen ongelijkheid en rechtsconflicten beschermen, hebben veel grenswerkers hun geloof in de Europese Unie verloren. Dat leidt er toe dat de inwoners van grensregio's relatief vaak op eurosceptische en lokale politieke partijen stemmen. Even paradoxaal is het gebrek aan aandacht voor grenswerkers van de eurovriendelijke partijen.

Bij grenswerkers gaat het vaak om mensen c.q. gezinnen, die te maken hebben met de gelijktijdige toepassing van de wetgeving van het werkland, het woonland, het desbetreffend belastingverdrag en de Verordening (EG) nr. 883/2004. Vaak is er ook sprake van verschil in taal. Dit wordt nog ingewikkelder in situaties waarbij de grenswerker een atypisch arbeidscontract heeft, meerdere jobs in meerdere landen heeft, in een samengesteld gezin leeft enz.

Veel te vaak worden grenswerkers gezien als calculerende burgers. Grenswerkers en grensbewoners wordt vaak verweten, dat zij vanwege voordelen over de grens gaan wonen en/of werken. Hoe verder men van de grens woont, hoe groter deze vooroordelen. Slechts weinig beleidsmakers en politici hebben zich ooit verdiept in de sociale onzekerheid en bureaucratie waarmee grenswerkers(gezinnen) geconfronteerd worden. Het komt voor dat hoogopgeleide grenswerkers niet weten, dat zij aanspraak kunnen maken op aanvullende kinderbijslag of een (aanvullend) pensioen. Calculeren bij grensoverschrijdend werken is vergelijkbaar met het oplossen van 13 vergelijkingen met 2 x 13 onbekenden. Dat lukt niet. Er geldt ook hier: elk voordeel, heeft zijn nadeel.

De nationale beleidsmakers kennen wel de Hof van Justitie-arresten uitgesproken over de weduwe Fischer-Lintjens (C-543/13), de invalide Maria Vester (C-134/18) en de in een Duitse minijob werkende Franzen, Giesen, en Van den Berg (C-95/18 resp. C-96/18). Geen geluksvogels, wel pechvogels. Een van de betrokkenen in deze laatste zaak was een alleenstaande moeder, die in Nederland woonde en een Nederlandse bijstandsuitkering ontving. De gemeentelijke sociale dienst moedigde haar aan om ook in Duitsland te solliciteren. Met 'succes'. Zij werkte als kapster in deeltijd in Duitsland. Omdat het om een minijob ging (geringfügige Arbeit), was betrokkene destijds (2001), zonder dat zij dit wist, niet verzekerd. Ook niet in Nederland. Dus nergens sociaal verzekerd. Géén Duitse en géén Nederlandse kinderbijslag enz. Betrokkene, haar Duitse werkgever en de Nederlandse gemeente waren niet op de hoogte van dit probleem. Na een lange en ingewikkelde procedure, waarbij er door de Nederlandse rechter twee maal prejudiciële vragen werden gesteld, werd de SVB in 2019 in het gelijk gesteld. Ondanks de perfecte voorlichtingsbrochure van het Bureau voor Duitse Zaken komt het toch nog voor dat men ondoordacht een minijob aanvaardt in Duitsland⁽²⁷⁾. Via vrijwillige verzekeringen in Nederland (AOW) en Duitsland (ziekte) kan nu voorkomen worden dat deze minijobbers, als ze het weten, in een gat terecht komen.

Er liggen nog drie zaken bij het Hof. De EU-privacywetgeving verbiedt het Hof om de arresten de naam van de grenswerker te geven. Door deze dehumanisering zullen deze moedige EU-burgers in de anonimiteit terecht komen⁽²⁸⁾. Mevrouw Bosmann, Franzen, Giesen, Leyman, Fischer-Lintjens, Vester, Pommeren-Bourgondiën enz. zullen allemaal gereduceerd worden tot nummers. Zelfs in de nieuwe jurisprudentie worden hun namen verwijderd. Zelfs de Venlose Anna Bergemann is geanonimiseerd tot nr. 236/87.

- Mijnheer K tegen UWV.

Een recent Anna Bergemann casus is dhr. K uit Enschede. Dhr. K woonde én werkte vanaf 1979 in Nederland. Na 25 jaar ging hij in Duitsland wonen én werken. Hij werd aldaar ziek (oogoperatie) en ontving Duits Krankengeld. Vanwege huwelijksproblemen, keert dhr. K, tijdens het ontvangen van het Krankengeld, terug naar Nederland. Hij wordt in april 2016 ook nog werkloos. UWV weigert een Nederlandse werkloosheidsuitkering, omdat dhr. K niet daadwerkelijk als grensarbeider vanuit Nederland in Duitsland heeft gewerkt. Via de Rechtbank komt de kwestie bij de Centrale Raad van Beroep. Er is twijfel bij de Centrale Raad. Daarom stelt de Raad een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie(29). Als dhr. K geluk heeft, doet het Hof na ca zes jaar een (hopelijk positieve) uitspraak.

▪ **Mevrouw X tegen SVB.**

Dan een zeer recente zaak uit 2020. Mevrouw X woont in Duitsland en verrichtte uitzendwerk in Nederland. Als er geen werk was, deed zij huishoudelijk werk bij een van haar zonen in Nederland. Tegen geringe vergoeding. Ook deed zij vrijwilligerswerk in Nederland bij organisaties als de scouting en ondersteunde ze familie en vrienden in Nederland op allerlei gebied. Mevrouw X was mening dat zij doorlopend verzekerd is geweest voor de AOW. De SVB vond dat mevrouw X alleen AOW-verzekerd was voor de periodes, waarin zij daadwerkelijk uitzendarbeid in Nederland verrichtte. De Rechtbank gaf de SVB ongelijk, omdat zij vond dat het niet wenselijk was dat iemand steeds voor betrekkelijk korte periodes aan het sociaal zekerheidsstelsel van een andere lidstaat wordt onderworpen. De SVB ging in beroep. De Centrale Raad van Beroep twijfelt en stelt daarom over deze kwestie een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie(30).

Mevrouw X had zich in de tijdvakken, waarin zij niet werkte zich natuurlijk vrijwillig voor AOW/Anw kunnen verzekeren. Zo iets als: vier weken verplicht verzekerd tijdens het werken in Nederland, daarna drie weken vrijwillig verzekeren voor AOW/Anw, dan weer zes weken verplicht verzekerd enz. Hetzelfde jojo-effect doet zich ook voor bij de ziektekostenverzekering. Bij werken in Nederland Zvw/Wlz-verzekerd via Nederlandse zorgverzekeraar. Bij tijdelijk niet-werken: Duits verzekerd dan wel via echtgenoot verdragsgerechtigde via CAK Buitenland. Indien mevrouw een werkloosheidsuitkering en/of kinderbijslagen had ontvangen, dan zouden zich vergelijkbare draaideurproblemen voor doen. Op en neer, heen en weer. Men kan zich afvragen waarom dat de SVB zich niet neerlegt bij de uitspraak van de Rechtbank.

▪ **Mevrouw V tegen CAK.**

De problemen van actieve en postactieve grenswerkers zijn per definitie bilaterale problemen. Af en toe zijn deze problemen 'op het oog' trilaterale problemen. Dit is het geval bij de in België wonende gepensioneerde mevrouw Volders (C-636/19), die zich na een behandeling in Nederland in Duitsland succesvol liet behandelen. Mevrouw Volders had borstkanker (graad 3) en op advies van haar zus liet zij zich in Duitsland behandelen. Zij betaalde haar zorgbijdragen aan het CAK Buitenland, dat weigerde de gemaakte kosten in Duitsland te vergoeden. Juridisch gaat het om uitleg van artikel 24 van verordening (EG) nr. 883/2004 in relatie tot de patiëntenrichtlijn 2011/24/EU(31). Drie landen, een EU-verordening en een EU-richtlijn. De vraag dringt zich op of er dit soort tragische situaties geen unilaterale oplossing mogelijk was geweest? Waarom heeft CAK Buitenland bijvoorbeeld de kosten gemaakt in Duitsland € 16.853 niet vergoed ter hoogte van de kosten, die in België of Nederland gemaakt zouden zijn en door CAK Buitenland wel vergoed zouden zijn? De Centrale Raad van Beroep durfde de vraag vanwege de ingewikkeldheid niet zelf te beantwoorden en stuurde de zaak door naar het Hof van Justitie. Gezien de ingewikkeldheid en de ernst van de situatie kan mevrouw Volders niet verweten worden dat zij ondoordacht heeft gehandeld.

Het is natuurlijk mooi dat een aantal gevallen via het Hof van Justitie opgelost worden. Deze rechtsgang verloopt tergend langzaam. Gedurende lange tijd verkeren betrokkenen in grote onzekerheid. De herziening van Verordening (EG) nr. 883/2004 zal al deze problemen niet oplossen. Hoe meer wet- en regelgeving, wijzingen in de nationale wetgeving, des te groter de problemen van grenswerkers en hun gezinnen. Het is hoogmoedig om te denken dat we grensproblemen kunnen oplossen met nog meer regels. Dat vergt 'out of the box' denken.

Over problemen en oplossingen

a. *Ondoordacht verkeerd of niet verzekerd: niet te voorkomen*

In 2015 deed Het Hof van Justitie een uitspraak in de zaak Fischer-Lintjens(32). Weduwe Fischer-Lintjens (nu 81 jaar en Nederlandse) woonde aanvankelijk in Nederland. Daarna woonde zij 36 jaar vanwege de liefde in Duitsland en is vervolgens weer teruggekeerd naar Nederland. Zij ontving een Duits weduwepensioen en later ook haar 'vergeten' en gekorte AOW-uitkering. De AOW-uitkering werd met terugwerkende kracht van anderhalf jaar toegekend. Zij bleef evenwel na haar verhuizing

naar Nederland haar ziektekostenpremies in Duitsland betalen. Zij had zich echter op grond van artikel 27 van Verordening (EG) nr. 1408/71 in Nederland ZVW/Wlz moeten verzekeren. Een geval van 'das habe ich nicht gewußt'. De Nederlandse zorgverzekeringswet staat echter niet toe dat een zorgverzekering met een terugwerkende kracht van meer dan vier maanden wordt afgesloten. Hierdoor was mevrouw Fischer-Lintjes een periode niet gedekt voor zorgkosten. De Nederlandse zorgverzekeraar CZ vorderde daarom een bedrag van € 11.000 aan gemaakte ziektekosten. Na het Hof oordeelde dat dit in strijd is met Verordening (EG) nr. 1408/71. Daartoe stelt het Hof van Justitie allereerst vast dat de verantwoordelijkheid voor de zorgverzekering overgaat naar de lidstaat, die het pensioen uitkeert op het moment dat het pensioen daadwerkelijk aan de betrokkene wordt uitbetaald. Het moment van het formele besluit is niet bepalend. Het Hof erkent voorts dat lidstaten het afsluiten van verzekeringen met terugwerkende kracht kunnen beperken, maar acht dit in omstandigheden zoals die van mevrouw Fischer-Lintjes niet toegestaan omdat het nuttig effect van artikel 27 aan Verordening (EG) nr. 1408/71 verordening 1408/71 wordt ontnomen. Deze uitkomst is niet hetgeen Nederland had bepleit in deze zaak.

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft daarom uitvoeringsorganisatie CAK vanaf 2018 een volmacht gegeven om namens de Staat vaststellingsovereenkomsten af te sluiten met personen, die met terugwerkende kracht onverzekerd zijn⁽³³⁾. De zgn. 'vrijwillige overeenkomst zorgkostendekking' (VOZD)⁽³⁴⁾. Het is de bedoeling dat op 1 januari 2021 een definitieve wettelijke regeling in werking treedt. Dit tien jaar nadat mevrouw Luitjens-Fischer in de problemen kwam. Men kan zich afvragen waarom de VOZD of een vergelijkbare regeling niet eerder geïntroduceerd heeft.

De VOZD kan in gevallen waarin een grenswerker ondoordacht in de problemen komt (spookrijdersgedrag) toegepast worden. In een heldere publicatie van het grensinfopunt worden een aantal reële probleemgevallen beschreven, waarvoor de VOZD kan worden toegepast.

- U woont in België en werkt sinds 1 mei 2018 uitsluitend in Nederland, in loondienst van een in Nederland gevestigde werkgever. U denkt dat u in België verzekerd bent gebleven via uw mutualiteit. Pas op 5 april 2019 komt u erachter dat dit niet juist is en vraagt u een zorgverzekering aan bij zorgverzekeraar Univé. U bent onverzekerd in de periode van 1 mei 2018 tot 5 april 2019.
- U woont in Nederland en werkt sinds 4 januari 2019 uitsluitend in België. U heeft zich in België ingeschreven bij een mutualiteit en in Nederland geregistreerd bij zorgverzekeraar CZ voor de Verdragspolis. Uw zoon van 16 jaar krijgt ook een Verdragspolis bij CZ. U geeft pas op 8 juli 2019 aan CZ door dat uw zoon sinds 10 februari 2019 elke zaterdag in Nederland werkt bij een supermarkt. CZ moet de Verdragspolis van uw zoon met terugwerkende kracht intrekken en biedt uw zoon een zorgverzekering aan die per 8 juli ingaat. Uw zoon is onverzekerd in de periode van 10 februari tot 8 juli 2019.
- U woont in Nederland en krijgt een wettelijk pensioen uit Duitsland. U heeft zich in Duitsland ingeschreven bij een Krankenkasse en in Nederland geregistreerd bij zorgverzekeraar CZ voor de Verdragspolis. In Nederland kunt u het ouderdomspensioen AOW krijgen. Omdat u niet op de hoogte was van dit recht, heeft u geen aanvraag ingediend bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Op 6 mei 2019 dient u alsnog een aanvraag in bij SVB. Op 12 juli kent SVB AOW-pensioen toe met terugwerkende kracht tot 6 mei 2018. U geeft dit door aan CZ. CZ trekt uw Verdragspolis in per 6 mei 2018. U vraagt 13 juli een zorgverzekering aan bij VGZ. U bent onverzekerd in de periode van 6 mei 2018 tot 13 juli 2019.

Een veel voorkomend probleem doet zich ook voor bij werkende gepensioneerden, die ondoordacht in een andere lidstaat gaan werken. Een gepensioneerde woont in België of Duitsland en betaalt, omdat hij Nederlands verdrag-gerechtigde is, zijn Zvw/Wlz zorgbijdragen aan CAK-Buitenland. Hij gaat in Nederland één dag per week werken. De Nederlandse werkgever houdt op dit loon de gebruikelijke SV-premies is. Vaak ontdekt de Belastingdienst Buitenland, het CAK of betrokkene na een paar jaar dat hij/zij Nederlands sociaalverzekerd had moeten zijn en de volle Nederlandse ZVW/WLZ had moeten betalen. Een naheffing van de premies volgt. Deze zijn meestal hoger dan de verdragsbijdragen. Ondertussen zijn er zorgkosten door het woonland België of Duitsland gemaakt. Grote onzekerheid, ergernis en bureaucratie zijn het gevolg.

Een recent probleemgeval betreft een inwoner van Nederland met een WGA-uitkering, die van UWV toestemming kreeg om een Duitse BBL-opleiding te volgen. In het kader van deze opleiding werkte zij deeltijds in Duitse loondienst. Het Duitse loon werd verrekend met de Nederlandse uitkering. Het UWV, de Duitse werkgever, de Duitse Krankenkasse en de Nederlandse belastingdienst ontdekten niet dat betrokkene in Duitsland verzekerd had moeten worden. UWV hield de gebruikelijke Nederlandse premies in, de Duitse werkgever de Duitse premies en de Nederlandse

Belastingdienst hief belasting én premies over het wereldinkomen. Achteraf ontdekte betrokkene per toeval dat zij in de verkeerde lidstaat sociaal verzekerd was.

Via een zgn. wederzijdse overlegprocedure (artikel 16 Vo 883/2204) kan de SVB 'in het belang van betrokken grenswerker' besluiten om voor periode, waarin betrokkene ondoordacht fout verzekerd was, gesplitste onderworpenheid toe te staan. Doet men dit niet dan opent de SVB de deuren van Pandora. De SVB is te ver van de grens(werker) verwijderd, om dit soort problemen op te lossen. Dat geldt ook voor CAK Buitenland. De uitvoering van de inning van de zorgbijdragen (buitenland), de sociale zekerheidspremies en het vaststellen van de toepasselijke wetgeving zou fysiek samengevoegd moeten worden met de Belastingdienst Buitenland in Heerlen. Met een lage drempel voor grenswerkers. Als het gaat om het belang van betrokkene en zijn werkgever, dan is persoonlijk contact essentieel.

En wat te denken van ingewikkelde situaties waarin Duitse chauffeurs, die voor een Nederlandse onderneming rijden, terecht komen. Bij het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden lag de vraag voor of deze grenswerkers in twee verschillende lidstaten ouderdomspensioen konden opbouwen(35). Op grond van Verordening (EG) nr. 883/2004 resp. nr. 593/2008 (Rome I) bouwen zij gelijktijdig het wettelijk Duits ouderdomspensioen resp. bovenwettelijk Nederlands bedrijfstakpensioen op(36). De belastingheffing wordt op grond van het aantal werkuren, dat de chauffeur in Duitsland en Nederland rijdt, netjes verdeeld tussen Nederland en Duitsland. Deze onschuldige chauffeurs worden vermalen tussen de Nederlandse, Duitse en Europese wetgeving. De toepassing van het sociale én fiscale zetellandprincipe zou voorkomen dat deze chauffeurs en hun werkgever vermorzeld worden.

In de praktijk komen dit soort spookrijders veelvuldig voor. Deze zijn niet te voorkomen. Niet altijd is er sprake van ondoordacht gedrag. De recente uitspraak over het AOW-gat van een Franse pensionado, laat zien dat er sprake was van (kortzichtig) calculerend gedrag(37). Doch dit zijn uitzonderingen.

b. Problemen als gevolg van verschil in wachttijd: tien jaar wachten

Een inwoner van Nederland, die bijvoorbeeld 30 jaar in Nederland gewerkt heeft en vervolgens na tien jaar werken als grensarbeider in Duitsland 100% arbeidsongeschiktheid wordt, heeft na 78 weken aanspraak een Duitse pro-rata (10/40) arbeidsongeschiktheidsuitkering. Deze is laag vanwege het korte arbeidsverleden. Als betrokkene naar Nederlands recht ook 100% arbeidsongeschiktheid is, ontvangt hij pas na 104 weken 30/40 van zijn opgebouwde WIA-uitkering. Gedurende 26 weken is er sprake van een WIA-hiaat.

Reeds in 2008 werd dit probleem door Commissie Grensarbeiders II gesignaleerd. In de discussie over dit rapport zei minister Donner in 2009: *'Ik kan niet garanderen dat het probleem opgelost wordt, want het zijn steeds weer nieuwe gevallen. Het zijn niet permanent en standaard 40 gevallen. Het wisselt steeds, want na zes maanden is het gat weer verdwenen. Ik kan dat dus niet garanderen. Het heeft de aandacht en de inzet is er. Laat ik het zo zeggen: als er aanleiding toe is, zal ik de Kamer inlichten'*(38).

Na de uitspraak in de zaak Kitty Leyman (C-2/08) stelde de toenmalige Minister van Sociale Zaken Donner dat er *'op basis van de huidige stand van de rechtspraak juridisch gezien geen aanleiding is om de Nederlandse wetgeving of de toepassing daarvan te wijzigen'*(39). In de academische vakliteratuur werd de interpretatie van Minister Donner inzake het arrest Leyman als onjuist omschreven(40). Naar de mening van prof. Pennings heeft *'het arrest Leyman wel degelijk gevolgen voor de Nederlandse regeling: bij personen die een pro-rata WIA-uitkering krijgen en gedupeerd worden door een langere wachttijd voor deze uitkering dan de voor hen toepasselijke ziekte-uitkering in het land waar ze verzekerd zijn, zou daarom de wachttijd voor de WIA-uitkering verkort moeten worden tot die periode'*(41).

In een algemeen overleg in de Commissie SZW stelde de Minister Donner over de UWV-beleidsregels: *'Ik heb in een eerder overleg aangegeven dat ik het UWV heb gevraagd het separaat te melden, als zou blijken dat deze beleidsregels niet adequaat zijn voor alle problemen die zich voordoen. Sinds die tijd zijn er geen meldingen gedaan. Ik heb toen tegelijkertijd gezegd dat als zich problemen mochten voordoen, wij zouden kijken hoe wij die kunnen oplossen. Dat zijn echter oplossingen die zich niet voor publicatie lenen, omdat het beleidsregels zijn. Tot dusverre is niet gebleken dat er op dit terrein knelpunten zijn'*.

Ondertussen bleef men doormodderen met toeslagen (TW), werkloosheidsuitkeringen enz.(42). In december 2018 stelde Minister Koolmees (SZW) naar aanleiding van het WIA-hiaat: *'dat er in de praktijk al veel is gedaan om de gevolgen van dit hiaat te beperken. Sinds 2008 voert het UWV in overleg met de Duitse uitkeringsinstantie, de Deutsche Bundesagentur für Arbeit, beleid uit. Zo wordt*

in Nederland bezien of de wachttijd in het kader van de WIA kan worden ingekort wanneer er sprake is van een uitkering in het kader van de regeling Inkomensvoorziening Volledig duurzaam Arbeidsongeschikten(43). Er zijn inzake het WIA-hiaat geen UWV-beleidsstukken, rapportages enz. beschikbaar.

In 2019 wordt er uitspraak gedaan in de zaak Maria Vester (C-134/18)(44). Naar aanleiding van dit arrest worden er in de Tweede Kamer vragen gesteld door de VVD-leden Tielen en Nijkerken-de Haan. Na 5 maanden (!) antwoordde minister Koolmees in juni 2020 *'Ik heb het UWV verzocht om mij nader te informeren over de wijze waarop de beleidswijziging wordt gerealiseerd en de gevolgen hiervan voor de uitvoering. Op dit moment is de werkdruk binnen UWV hoog als gevolg van de coronacrisis. Bij de uitwerking van de beleidswijziging zal hier rekening mee gehouden worden. Tevens wordt een wetswijziging ter vastlegging van dit beleid voorbereid'(45).*

Ondanks de academische adviezen, de discussie en de Tweede Kamer bleef de Ministerie van Sociale Zaken en werkgelegenheid en het UWV doormodderen tot 2021. Tot op heden is er geen wetswijziging gepubliceerd en is de Tweede Kamer niet geïnformeerd over de implementatie van het arrest Vester. Pogingen om UWV/SZW te overtuigen om de beleidsregels te publiceren lukken niet. Een vorm van grensoverschrijdend gedrag.

Hoe verder aan de grens?

'Niet harmoniseren, maar coördineren' is een alom aanvaarde uitspraak. Deze zou gevolgd moeten worden door 'Samenhangend coördineren én infomeren'. In tegenstelling tot de Nederlandse overheid is de Europese Commissie en Europees parlement nog steeds niet overtuigd van de noodzaak om fiscaal en sociaal samenhangend te coördineren in het geval van grensoverschrijdende werknemers(46). De Nederlandse overheid moet de Europese Commissie ervan overtuigen, dat het verbeteren van de samenhang tussen sociale zekerheid en belasting een oplossing is voor de structurele problemen waarmee actieve grenswerkers en hun werkgevers geconfronteerd worden. De discoördinatieproblematiek van de pensionado's dient vanwege de complexiteit niet geagendeerd te worden.

Het informeren van grenswerkers lukt steeds beter. Dankzij de grensinfopunten alwaar persoonlijk contact mogelijk is, lukt dit steeds beter. De grensinfopunten kunnen ook benut worden om de problemen in beeld te brengen en suggesties te geven voor oplossingen. De grensarbeidersdiensten van de Belgische vakbonden doen dit trouwens al jaren, met kennis van zaken en succes!

In de politiek wordt steeds meer gepleit voor bilaterale oplossingen. Burgemeester Roel Wever (VVD) Heerlen stelt: *'Al decennia zitten de regels ons dwars. .. Ik roep op om de grenzen van de wet aan beide kanten van de grens op te zoeken(47)'. De PVV stelt in de Commissies SZW/EU van de Tweede Kamer 'zaken met grensoverschrijdende problematiek moet je bilateraal proberen te regelen'(48). Dan de verkiezingsprogramma's. Het CDA wil via EU-regionale samenwerking de knelpunten op het gebied van arbeidsmarkt enz. oplossen. In het SGP verkiezingsprogramma staat letterlijk: 'Nederland zet in op bilaterale overeenkomsten met België en Duitsland om problemen in de coördinatie van uitkeringen voor grenswerkers te verhelpen'. De PvdA wil 'de problemen die grenswerkers ondervinden, oplossen in samenwerking met België en Duitsland'. D66 staat open voor samenwerking met een groep lidstaten in plaats van met de hele EU als dit de enige manier is om op bepaalde beleidsterreinen verder te komen.*

In december 2020 verscheen het rapport 'Niet aanpassen, maar afwijken' van de bestuurlijke werkgroep grensbelemmeringen Nederland-Vlaanderen onder voorzitterschap van mevr. C. Berx, voorzitter en dhr. J.P.H. Donner(49). Dhr. Donner, wiens vader(50) president was van het EU Hof van Justitie was, is o.a. Minister van Sociale Zaken geweest.

In het rapport staat o.a.: *'Grensbelemmeringen vergen en verdienen derhalve aandacht. Zolang grenzen blijven bestaan en daarmee twee onderscheidenlijke jurisdicties, zullen zij nooit geheel verdwijnen..... Juist omdat het bij knelpunten in de grensregio gaat om lokale of regionale problematiek, zal de bereidheid van een centrale overheid om algemeen geldende regels daarvoor aan te passen, eerder gering zijn. Vandaar de gedachte om de aanpak van die problemen niet te richten op aanpassing van regelgeving, maar op gerichte afwijking daarvan en op goede onderlinge afstemming van bestuurlijk handelen'.*

In het rapport worden de unilaterale compensatieregelingen in de bilaterale belastingverdragen als 'best practices' genoemd(51). Een andere 'best practice' is de aanpassing van de Belgische werkloosheidsregeling ter voorkoming van de grensproblemen als gevolg van de verhoging van de Nederlandse AOW-leeftijd(52). Die commissie Donner-Berx stelt verder *'dat die aanpak potentieel perspectief biedt'. En... 'Regelmatig ambtelijk bestuurlijk grensoverleg waarin de grensregio's, de*

Vlaamse overheid, de rijksoverheid als de federale overheid op hoog ambtelijk niveau zijn vertegenwoordigd om 'dossiers' te selecteren, de voortgang te bespreken en impasses en mogelijke 'knopen' te identificeren. In dat overleg kunnen 'dossiers' worden verbonden'.

De 'gedachte om de aanpak van die problemen niet te richten op aanpassing van regelgeving, maar op gerichte afwijking daarvan en op goede onderlinge afstemming van bestuurlijk handelen' is ook juridisch mogelijk via de onderlinge overlegprocedure in de belastingverdragen(53) en via artikel 8 en artikel 16 van Verordening (EG) nr. 883/2004(54). Ook is het mogelijk om bilateraal overeen te komen om elkaars arbeidsongeschiktheid te erkennen (zie bijlage VII van Vo 883/2004). Dit voorkomt de bizarre situatie dat een migrerend grenswerker gelijktijdig in de ene lidstaat 100% arbeidsongeschikt is en in de andere lidstaat 100% arbeidsgeschikt. Dit vereist 'out of the box denken' van beleidsmakers. In het door de Commissie Donner-Berx voorgestelde bestuurlijk grensoverleg moeten de dossiers aangedragen worden door de grensinfopunten, de uitvoeringsorganen, sociale partners en wetenschappers(55). Multidisciplinaire en binationale aanpak is van groot belang. De door deze groep voorgestelde oplossingen moeten vervolgens door 'het hoge ambtelijk niveau' worden vastgelegd.

Tot slot. We willen de fiscale en sociale stelsels, waarmee grenswerkers dagelijks te maken hebben, niet harmoniseren(56). Het is van algemeen belang om de fiscale en sociale stelsels daarom te coördineren. Modernisering en actualisering van belastingverdragen en Europese verordeningen is ingewikkeld en tijdrovend. Door grenseffectrapportering(57) en het infomeren van de grenswerkers via grensinfopunten worden veel problemen voorkomen. Dit vereist 'out of the box denken' van beleidsmakers. Dat betekent ook dat zij hun nationale vanzelfsprekendheid (discretionair) opzij moeten zetten en zich moeten kunnen inleven in de problematiek van grenswerkers en hun werkgevers. Echter door de complexiteit en door ondoordacht handelen van overheid, grenswerkers, werkgevers e.a. zullen er grensproblemen blijven. Deze kan men oplossen door improviserend de grenzen van de wet af te tasten!

Noten

¹ <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/257423/rapport-niet-aanpassen-maar-afwijken.pdf>

² De actuele stand van zaken inzake grenswerkersproblemen, oplossingen en overheidsstandpunten enz. is te vinden op www.grenswerkersaanbevelingen.nl

³ Over stand van zaken inzake herziening Vo 883/2004 zie: www.eerstekamer.nl/eu/edossier/e160052_voorstel_voor_eeen

⁴ Prof. F. Pennings F. The discussion on the revision of the coordination rules of unemployment benefits – a battlefield between East and West. *European Journal of Social Security*. 2020;22(2):148-162.

⁵ Inkomende en uitgaande Nederlandse, Poolse, Belgische en Duitse grensarbeiders hebben vaak tegengestelde belangen.

⁶ Grensarbeiders, die niet elke dag of elke week terugkeren naar hun woonland (zgn. niet-grensarbeiders), hebben het keuzerecht inzake werkloosheidsuitkering. Dit afschaffen zou een vereenvoudiging betekenen.

⁷ <https://spaww.nl/service-en-contact/veelgestelde-vragen/q:belgie/>. Dit geldt natuurlijk ook voor Poolse grenswerkers.

⁸ Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 16 november 2020 (nr. 584) inzake de Raad voor de Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken (21 501-31)

⁹ Dit soort niet-controversiële aanpassingen zouden separaat geregeld moeten worden.

www.eerstekamer.nl/behandeling/20180905/verslag_van_eeen_nader_schriftelijk/f=y.pdf

¹⁰ Dit in tegenstelling tot de Belgische vakbonden, die perfecte diensten grensarbeiders hebben. De Nederlandse vakbeweging lift mee op de dienstverlening van de Belgische vakbonden. De Duitse vakbonden hebben ook geen dienstverlening voor grenswerkers.

¹¹ www.grensoverschrijdendwerken.nl/vakblad/vakblad/coronamaatregelen-voor-thuiswerkende-grenswerkers-eeen-zegening; www.grensoverschrijdendwerken.nl/vakblad/author/677-eveliendejong: Nieuw thuiswerkbeleid? Vergeet de grensarbeiders niet! september 2020.. Thuiswerkende grenswerker dreigt in fiscaal en sociaal niemandsland te belanden. *Financieel Dagblad* 11 jan2021.

¹² www.taxlive.nl/nl/documenten/vn-vandaag/status-onderhandelingen-belastingverdragen-met-belgië-en-duitsland/

¹³ <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/257423/rapport-niet-aanpassen-maar-afwijken.pdf>

¹⁴ www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D35376&did=2020D35376

www.eerstekamer.nl/overig/20200915/voorbeeldsituaties_van/f=vlcnee79gtzs.pdf

¹⁵ G.J. Vonk, 'De sociale zekerheid komt van Venus, de fiscus is van Mars, SMA, 2004, 3-5.

¹⁶ www.europarl.europa.eu/workingpapers/soci/w16/summary_nl.htm#1

¹⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1098&eventsId=1724&furtherEvents=yes>

¹⁸ www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-003241_NL.html

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0312>

²⁰ www.nrc.nl/nieuws/2018/03/01/het-voelt-als-dat-bordspel-de-betoverde-doolhof-a1594028

²¹ <https://fd.nl/ opinie/1216159/grensarbeiders-zijn-stille-slachtoffers-van-complexe-fiscale-regeldruk>

- ²² <https://boeken.rechtsgebieden.boomportaal.nl/publicaties/9789462908635#0>
<https://ecer.minbuza.nl/documents/20142/0/20201126+Afscheidsinterview+Ivo+vd+Steen+PDF.pdf/b141b1c0-3da0-8954-8cbb-eca3166f4a14?t=1606407205368>
- ²³ De Miethe van Miethe: Sprookje voor Gelukszoekers. Gepubliceerd in Vrij verkeer van personen in 60 arresten: de zegeningen van het Europees burgerschap. Ger Essers, Anne Pieter Van der Mei and Filip Van Overmeiren. pag. 51. PS Special. 1 (2012).
- ²⁴ De politieke partij Denk wil in haar verkiezingsprogramma de 30% regeling - een snoepregeling voor expats -afschaffen.
- ²⁵ Gelukkig ligt de Belastingdienst Buitenland in Heerlen. Dat geldt ook voor de UWV uitvoering van de grensoverschrijdende arbeidsongeschiktheidsregelingen (Heerlen) en werkloosheidsregeling (Hengelo). De SVB-bureaus in Nijmegen en Breda zouden meer grensoverschrijdende taken moeten krijgen. Bijvoorbeeld het vaststellen van de toepasselijke wetgeving en het uitbetalen van pensioenen en kinderbijlagen richting buurlanden. Het CAK Buitenland zou gevestigd moeten worden in het gebouw van de Belastingdienst Buitenland.
- ²⁶ Grensweerstand in Limburg economie aan de randen van Nederland; Radboud Engbersen en Monique Kremer. Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken nr. 2 (2015).
- ²⁷ www.svb.nl/nl/bbz-bdz/brochures/grensgangers-duitsland: Duits inkomen van minder dan € 450 per maand: Wonen in Nederland - Minijob in Duitsland
- ²⁸ Zie voor hun portretten: Vrij verkeer van personen in 60 arresten: de zegeningen van het Europees burgerschap. Ger Essers, Anne Pieter Van der Mei and Filip Van Overmeiren. (2012) PS Special. 1.
- ²⁹ https://ecer.minbuza.nl/documents/20142/0/C-285-20+verwijzingsbeschikking_Redacted.pdf/ec416620-feb9-efef-c7c1-877ac5c199f9?t=1596634233381
- ³⁰ <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:CRVB:2020:3216>
- ³¹ www.uitspraken.nl/uitspraak/centrale-raad-van-beroep/bestuursrecht/socialezekerheidsrecht/hoger-beroep/ecli-nl-crvb-2019-278
- ³² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=ecli:ECLI:EU:C:2015:359>
- ³³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2020-28790.html>
- ³⁴ <https://grensinfo.nl/gip/nl/Nieuwsberichten/vozd.jsp>
- ³⁵ Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden Zaaknummer 200.272.538. Datum publicatie 21-01-2021 ECLI:NL:GHARL:2021:472
- ³⁶ Deze combinatie is bovenmatig. Het loongerelateerde Duits ouderdomspensioen is hoger dan het Nederlandse forfaitaire AOW-pensioen.
- ³⁷ <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:CRVB:2020:3442>
- ³⁸ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26834-22.html>
- ³⁹ Kamerstukken II 2009/10, 21501-31, nr. 193, Bijlage II. Brief van Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid, en Minister van Welzijn en Sport van 4 december 2009, ref. IVV/OOG/2009/26708.
- ⁴⁰ Coördinatie van sociale verzekeringen voor arbeidsongeschiktheid: het arrest Leyman, HvJ EG 1 oktober 2009, zaak C-3/08, ECLI:EU:C:2009:595, Jur. 2009, p. I-09085, AB 2010/19, m.nt. F.J.L. Pennings, TRA 2010/9, m.nt. K.H. Hermans. Zie A.P. van der Mei. NTER, afl. 1, 2010. Kamerstukken II 2009/10, 21501-31, nr. 193, Bijlage II.
- ⁴¹ F.J.L. Pennings, WIA-gat verenigbaar met EG-recht? in: AB rechtspraak bestuursrecht AB 2010, 19.
- ⁴² ECLI:NL:RBLIM:2015:5935
- ⁴³ www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/12/20/kamerbrief-coordinatie-van-de-sociale-zekerheidsstelsels
- ⁴⁴ www.grensoverschrijdendwerken.nl/nieuws/vakblad/overbrugging-verschil-periode-primaire-ongeschiktheid-belgie-en-nederland-in-eu-verband;HvJ 14 maart 2019, zaak C-134/18, ECLI:EU:C:2019:212;
- ⁴⁵ www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020Z01959&did=2020D28839
- ⁴⁶ Samenhangend fiscaal-sociaal coördineren lost natuurlijk niet alle problemen op. Het probleem van grenswerkers, die gelijktijdig voor twee werkgevers in verschillende lidstaten werken, wordt niet opgelost.
- ⁴⁷ www.limburger.nl/cnt/dmf20210109_94310536.
- ⁴⁸ Verslag van een algemeen overleg, gehouden op 1 december 2020, over Formele Raad Werkgelegenheid en Sociaal Beleid van 3 december 2020 en Behandelvoorbehoud EU-richtlijn minimumlonen. www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z21714&did=2020D51729;
- ⁴⁹ <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/257423/rapport-niet-aanpassen-maar-afwijken.pdf>
- ⁵⁰ https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/25898/T_Koopmans_-_In_memoriam_A_M_Donner_1918_-_1992.pdf?sequence=1
- ⁵¹ https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/prime/internationaal/verdragen/het_nieuwe_belastingverdrag_tussen_nederland_en_duitsland/compensatieregeling/compensatieregeling_en_uitzonderingsbepalingen_voor_inkomstenbelasting_in_geval_van_werk_op_grensoverschrijdende_bedrijventerreinen.
- ⁵² www.grensoverschrijdendwerken.nl/nieuws/vakblad/belgische-werkloosheidsuitkering-tot-buitenlands-pensioen-biedt-slechts-bepaalde-oplossing
- ⁵³ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0024542/2008-10-01>
- ⁵⁴ Artikel 8, lid 2. Twee of meer lidstaten kunnen zo nodig onderlinge verdragen sluiten die berusten op de beginselen van deze verordening en die in overeenstemming zijn met de geest ervan.
- Artikel 16, lid 1 Tekst van het artikel Twee of meer lidstaten, de bevoegde autoriteiten van deze lidstaten of de door deze autoriteiten aangewezen instellingen kunnen in onderlinge overeenstemming in het belang van bepaalde personen of groepen personen, uitzonderingen op de artikelen 11 tot en met 15 vaststellen.

⁵⁵ www.maastrichtuniversity.nl/nl/nieuws/obstakels-wegnemen-voor-grenswerkers-hoe-doe-je-dat. Zie ook: Essers, Ger & Pennings, F.J.L. (2020). Gaps in social security protection of mobile persons: Options for filling these gaps. *European Journal of Social Security*, 22 (2), (pp. 163-179) (17 p.). Essers, Ger & Pennings, F.J.L. (2020). Mobiele werknemers tussen wal en schip: hoe een brug te slaan? *Tijdschrift Recht en Arbeid*, 12 (1), (pp. 3-9) (7 p.).

⁵⁶ NEXIT: de afkeer van harmonisering in Nederland is groot. Nederland heeft deel IV van de op 16 april 1964 te Straatsburg tot stand gekomen Europese Code inzake sociale zekerheid (Trb. 1965, 47) opgezegd.

⁵⁷ Veel grenseffectrapportage's analyseren alleen problemen. Het schrijven van dikke dure door de overheid gesubsidieerd onderzoeksrapporten is vaak een verdienmodel voor advieskantoren en wetenschappelijke instellingen.